

Kina, kunnskap og politikk

«Politikkens fremtid vil avgjøres i Asia.» Slik åpnet en mye lest artikkel i *Foreign Policy* fra 2011, signert USAs utenriksminister Hillary Clinton. Artikkelen spådde at amerikansk utenrikspolitikk det neste århundret, først og fremst ville dreie seg om Asia og Stillehavet. «Akkurat som Asia er avgjørende for USAs fremtid, er et engasjert USA også avgjørende for Asias fremtid», skrev Clinton.

Obama-administrasjonens signaler om en dreining mot Asia gikk ikke upåaktet hen i resten av verden. Også i de nordiske landene var effekten observerbar. Et konkret utslag var økt satsning på Asia-kunnskap, og særlig Kina. I Norge anla for eksempel både Institutt for Forsvarsstudier og NUPI egne Asia-sentre. Også her i *Internasjonal Politikk* så vi en «Asia-effekt». Redaksjonen har de siste fem årene mottatt påfallende mange fagartikler med særlig Kina som tema.

Seks år etter Clintons artikkel fremstår Obama-administrasjonens varsel om en gjennomgripende utenrikspolitisk dreining mot Asia noe prematurt. Selv om den generelle politiske bevisstheten rundt Asia som region og rundt enkeltstater som Kina, India og Japan utvilsomt har økt, har uforutsette politiske hendelser i resten av verden krevd mye politisk energi, også for USAs vedkommende. I vestlige medier er det også denne sommeren hendelser i Europa som har preget forsiden, med overskrifter om terrorangrep, migrasjonskrise, russisk aggresjon, EU-utmeldelse og nasjonalistiske krefter på fremmarsj. At Europa igjen tiltrekker seg medias søkelys og skaper politisk debatt gjør selvfølgelig ikke Asias økonomiske og politiske fremvekst mindre reell eller mindre viktig. Men politiske, journalistiske og akademiske ordskifter og trender har en tendens til å påvirke hverandre gjensidig. Når krig og krise preger medias dekning får det gjerne konsekvenser både for den politiske debatten og for forskningsprioriteringer.

Akkurat på dette punktet er det muligens grunn til å rope et lite varsku. For mens satsningen på Asia-kunnskap fremsto høylytt og energisk for fem år siden, fremstår flere av initiativene nå mattere. Her i Norge har det bilaterale forholdet til Kina vært preget og hindret av reaksjonene etter tildelingen av Nobels fredspris til dissidenten Liu Xiaobo i 2010. Mye av den norske debatten har de senere år handlet om hvordan forholdet til Kina kan «normaliseres» i kjølvannet av kinesiske reaksjoner på prisen og konsekvensene dette har hatt for norsk næringsliv. Her er det selvsagt avgjørende med kunnskap om kinesisk utenrikspolitisk tenkning og innretning. På den bakgrunn observerer vi med en viss bekymring at det betente forholdet mellom Norge og Kina synes å ha påvirket norsk kompetansebygging på Kina. I våre nordiske naboland strømmer studenter til Kina-studier, men i Norge har studentmassen avtatt de siste årene. Det er uheldig. Mens det kan tas for gitt at en norsk USA-forsker vil være i stand til å lese *The New York Times* og amerikansk forskningslitteratur, er det en langt mer langsiktig og tidkrevende prosess å trene opp

forskere til å lese den kinesiske toppavisen *Rénmin Ribào*, og som kan kombinere kinesisk språkkompetanse med innsikt i politiske forhold.

I dette nummeret er vi derfor ekstra glade for å kunne presentere en fokusspalte om Norden og Kina, med bidrag fra alle de nordiske landene. Norden er i internasjonal sammenheng en tett integrert gruppe av likesinnede land, med en rekke felles interesser og utfordringer i en mer Asia-sentrert verden. Likevel har det i liten grad vært et felles ordskifte på tvers av de nordiske landegrensene om denne tematikken. I tråd med *IPs* intensjon om å bidra til økt nordisk kunnskapsutveksling og debatt, har vi derfor invitert Kina-forskere fra de nordiske landene til å reflektere rundt forholdet mellom Beijing og nordiske landenes hovedsteder. Gjesteredaktør for spalten har vært Bjørnar Sverdrup-Thygeson, som i tillegg til å være en av *IPs* bokredaktører også er doktorgradsstipendiat tilknyttet NUPIs Asia-senter. Vi benytter anledningen til å takke Bjørnar for en svært grundig jobb, og for innspill til denne lederen.

I dette nummeret har vi også to fagartikler hvor Asia står i sentrum. *Stig Lyskløtt*, *Henrik Staalhane Hiim* og *Stig Stenslie* presenterer og problematiserer de mange pågående våpenkappløpene i Asia- og Stillehavsregionen, som de mener kan bidra til å øke graden av usikkerhet og rivalisering i en region allerede preget av spenninger. *Wrenn Yennie Lindgren* og *Petter Lindgren* utforsker Japans forhold til Kina. De viser hvordan fremstillinger av den kinesiske Andre har bidratt til endringer i japansk sikkerhetspolitisk identitet, noe som i dag gjør Japan mer tilbøyelig til å ta i bruk militærmakt for avskrekkingsformål. Som kjent har bruk av militær makt vært et tabu i etterkrigstidens Japan.

Utgavens tredje artikkel vender oppmerksomheten hjem igjen, og til et evig relevant tema for *IP*, nemlig Norges deltagelse i krig. I artikkelen «Stomperud i Bagdad», gjennomgår *Cecilie Hellestveit* det folkerettslige grunnlaget for Norges militære tilstedeværelse i Irak i dag og finner at det er langt mer utydelig enn vi kunne ønske oss. Til og med statusen til og rettsvernet rundt norske soldater i felt er høyst uklart. Slik vi undrer oss over den svake koblingen mellom forskningskompetanse og politikk på Kina, undrer vi oss over mangelen på konsultasjon og involvering av kunnskapssektoren i spørsmål om krig og fred. Vi var mange som dro et lettelsens sukk da Afghanistanrapporten kom på bordet i vår og ga en grundig og troverdig analyse av årsaker til og konsekvenser av den langtrukne krigen. Men det er forstemmende at denne kompetansen blir trukket på i etterkant og ikke i forkant av beslutningen om Norges deltagelse i krig.

De lange linjene om krig og fred, og betydningen av at verdens politiske tyngdepunkt flyttes i retning Kina, trekkes videre inn også i bokspalten. I dette nummeret tar blant annet anmeldere for seg den anerkjente Kina-analytikeren Thomas Christensens opus om hvordan om betydningene av den endrede maktbalansen mellom Kina og USA, og Astrid Nordins bok om Kinas selvforståelse og verdensbilde. I tillegg anmeldes Banafsheh Keynoush' bok om et bilateralt forhold av nøkkelt betydning for å forstå dagens Midtøsten, nemlig relasjonen mellom Iran og Saudi-Arabia.

God lesning!

Kristin Haugevik & Julie Wilhelmsen
Redaktører